

I nterconectările în UE și coridorul Nord-Sud (Polonia-Croația) sunt mai fezabile și utile în a contracara Gazprom decât fantomaticele proiecte-mamut către Orient – din care oricum nu se va construi niciunul, cu actuala criză regională, **explicită EFOR**

Băsescu, gazul și duelul în conducte cu polonezii

**Un sfat pentru președinte (și dl Chifu):
lăsați populismul și faceți ce zice
premierul Tusk; are dreptate**

- **UE are nevoie de piețe de gaz integrate și lichide, pe bază de interconectare;**
- **Acestea vor permite mult mai multe tranzacții spot și vor elimina natural contractele de tip Gazprom, discriminatorii și pe termen lung;**
- **O piață integrată și lichidă a gazului se echilibrează singură, fără atâta risipă de efort de coordonare politică; de aceea este și sabotată din rășputeri de beneficiarii *status quo*-ului**

Cum Europa își importă cam 24% din consumul de gaze de la Gazprom, din care jumătate trec prin Ucraina, una din temerile Europei e ca ultimele evenimente din Ucraina să nu întrerupă fluxul de gaze de la Gazprom care tranzitează Ucraina spre țările europene.

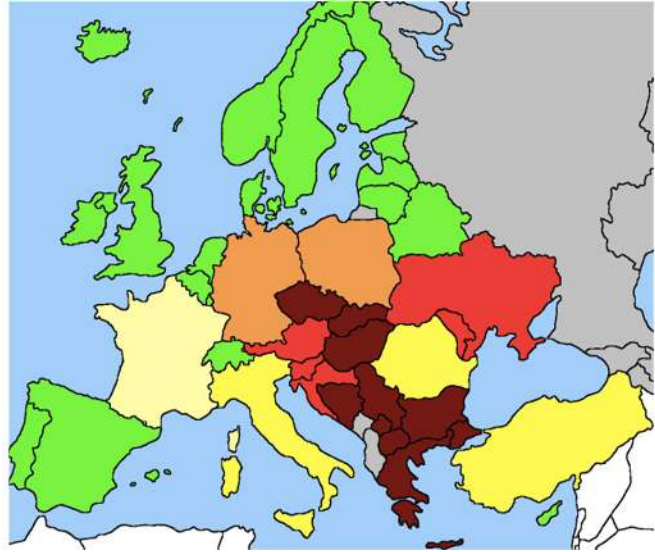
Au fost întreruperi și în momente mult mai calme decât acum: în ianuarie 2009, Ucraina avea datorii uriașe pentru gazul rusesc, iar Gazprom a întrerupt complet furnizarea. Ca răspuns, Ucraina a blocat tranzitul de gaze către Europa. Cele 13 zile de întrerupere a tranzitului de gaz prin Ucraina au făcut ca aproape toate țările din centrul și estul Europei, cu excepția României, să aibă un deficit de gaz de peste 50, chiar 75% (Fig. 1). Evident, situația e azi mult mai gravă, și

nu doar din cauză că Ucraina datorează 1,7 miliarde de dolari către Gazprom.

Din fericire, pentru Europa, criza gazului din 2009 a fost un semnal de alarmă înțeles corect. Atunci s-au accelerat eforturile pentru diversificarea rutelor și surselor de gaz, pentru a reduce riscurile majore la care sunt expuse în principal țările Visegrad și estul Europei. Desigur, proiectul vedetă a fost Coridorul Sudic și, din acesta, cel mai "fezabil" părea Nabucco: ambițios, scump și nesigur, dar un proiect care ar fi adus gaz din Asia Centrală în regiunea cea mai dependentă de gazul rusesc și de ruta ucraineană. Însă Nabucco a pierdut cursa anul trecut în fața alternativei TAP, care va aproviziona cu gaz Europa de Sud – dacă se va construi într-adevăr, ceea ce e tot mai puțin sigur. TAP a câștigat pentru că e mult mai ieftin, dar e prea departe de țările cele mai dependente de Gazprom ca să le rezolve problema.

Mai puțin spectaculos, dar mai aproape de viziunea pieței unice europene, este așa-numitul coridor Nord-Sud, promovat și el tot ca urmare a crizei din 2009. Acesta va interconecta mai bine piețele naționale, permite folosirea mai bună a capacităților de înmagazinare din aceste piețe și va aproviziona mai multe țări europene cu gaz prin cele două viitoare terminale LNG de la capete, în Polonia și Croația. Coridorul înseamnă piețe lichide, spot și dezvoltarea unui "hub" probabil la terminalul LNG polonez, care va fi finalizat în 2014.

Proiectul nu are sens decât dacă reglementările și modelele de piață naționale se apropie de modelul pieței europene unice de energie. Cu alte cuvinte, e acel proiect care are realmente șansa să împingă dezvoltarea unei piețe reale și integrate de gaz în Europa, bazată pe contracte flexibile și tranzacționare spot, un lucru pe care nu l-ar fi reușit în schimb conducte ca Nabucco, care presupun contracte de livrare de gaz pe termen foarte lung, rigide. Chiar în condițiile în care și

Fig. 1. Dependența fizică de Rusia: statele UE au fost afectate în diverse grade de criza ruso-ucrainiană din 2009. De aici se vede nevoia diversificării surselor

terminalul LNG polonez, scump (aproape 1 miliard euro), e parțial finanțat prin contracte pe termen lung cu Qatargas, acestea blochează doar 1.5 bcm pe an, restul de până la 5 bcm rămânând disponibili pentru tranzacții spot, dacă prețurile permit.

Viitorii interconectori vor garanta accesul consumatorilor din toate țările la toate piețele și depozitele din regiune, crescând concurența și lichiditatea pieței și reducând riscul întreruperii furnizării. Iar acest lucru se va întâmpla gradual, pe măsură ce se construiesc interconectorii (ex. Ungaria-Slovacia, Polonia-Slovacia, Slovacia-Ucraina); nu e nevoie să fie gata întregul coridor ca să vedem primele beneficii, spre deosebire de Nabucco sau TAP, proiecte de tip "totul sau nimic".

Interconectorii vor limita evident capacitatea de abuz a Gazprom prin discriminare de preț între diferite țări, mai ales dacă partenerii Gazprom în Europa nu vor mai fi lăsați de DG Competition să accepte clauze de destinație (adică interdicția de a revinde în altă țară gazul cumpărat, marea problemă actuală). Astfel, dacă Gazprom

Fig. 2. Dependența "efectivă" de Rusia (BERD), mai mică decât cea fizică în funcție de inter-conectări și diversificare. Conducele-fantomă către Est vs. proiectul european fezabil Nord-Sud

va vinde unei țări A cu 500 și altelea vecine B cu 100, fără clauze de destinație, iar între A și B există interconectori, B poate vinde lui A cu mult sub 500 și astfel piața se lichidizează și se echilibrează singură, fără intervenții politice care cer timp și efort. Chiar dacă azi gazul lichefiat e mult mai scump decât gazul rusesc și merge spre Asia, lucrurile se pot schimba în timp.

Și mai important, un proiect precum Coridorul Nord-Sud suprapus pe o piață liberalizată, "adâncă" și lichidă, face ca țările de pe traseu să aibă tot interesul să se opună modelului contractual impus de Gazprom (termen lung; clauze *take-or-pay* și de destinație; preț legat de petrol) mai bine decât ar face-o orice efort de coordonare diplomatică, care vedem ce greu se încheagă. Ba chiar ar crește interesul statelor membre în finalizarea investigației DG Competition din 2012 în abuzul de poziție dominantă a Gazprom în opt state europene.

Cum coridorul Nord-Sud chiar are sens, nu e de mirare că Polonia s-a concentrat mai mult pe el și n-a susținut prea tare iluzoriul Nabucco în ultimii ani. E cazul să lăsăm nițel orgoliile deoparte și să nu mai încercăm "le-o tragem noi polonezilor" pentru că n-au susținut Nabucco. Mai ales că, după cum se vede, premierul Tusk e invitat să scrie editoriale în presa mare occidentală, ceea ce nici un politician român la vârf încă n-a reușit¹. În plus, România stă cel mai bine cu diversificarea surselor în toată regiunea, păcatul nostru fiind lipsa oricărei decizii coerente pe politica energetică, dominată în continuare de grupuri de interese².

Până una-alta, Coridorul Nord-Sud e un proiect din care vom beneficia din plin și noi, fără cine știe ce efort, prin interconectorul Arad-Szeged, pe unde acum importăm tot gaz rusesc. Întrucât proiectul e mult mai fezabil decât alte variante de diversificare și are deja sprijinul ferm al Poloniei, un stat pe care te poți baza că știe să negocieze cu UE independența de Gazprom, e cazul să ne comportăm ceva mai rațional.

Otilia Nuțu este analist de politici publice în domeniul energiei la

Aurel Vlaicu 87, ap. 3
Sector 2, București
www.expertforum.ro

¹ Nici măcar cei care l-au angajat *lobby-ist* pe Tony Blair.

² Mai multe detalii despre lipsa de decizie în România, ca și despre proiectul Nord-Sud în general, în Otilia Nuțu (2013) "Romania: No Direction in Gas Policy" in *North-South Gas Corridor. Geopolitical Breakthrough in Central Europe*. The Polish Institute of International Affairs.